

Escoles cristianes que van obrir l'1 d'Octubre

Dll, 1/10/2018 per Catalunya Religió

(Jordi Llisterra-CR) L'1 d'Octubre de l'any passat van obrir més de 2.200 col·legis electorals a Catalunya. Les xifres ballen però durant la jornada unes 200 escoles van tancar per la intervenció dels Mossos d'Esquadra. I 92 les van clausurar la Policia Nacional i la Guardia Civil. 110 intervencions que van donar lloc a la violència que va marcar la jornada i que possiblement ho va canviar tot.

Enmig d'aquest mapa hi ha 22 escoles cristianes que van obrir l'1 d'Octubre. Totes amb una congregació religiosa darrera. A risc d'un recompte incomplet, en tot el territori van ser 7 escoles d'Escola Pia de Catalunya, 7 de la Fundació Vedruna Catalunya Educació, 3 de la Fundació Jesuïtes Educació, 2 de la Fundació Educativa Cor de Maria, i 1 de la Fundació Escoles Dominiques Anunciata Pare Coll (Fedac), de la Fundació Escola Vicenciana, i de La Salle Catalunya. També va ser col·legi electoral un gimnàs de la Congregació dels Fills de la Sagrada Família i unes dependències que pertanyen al monestir Vallbona de les Monges.

Des de l'àmbit eclesial, aquells dies va tenir molt ressò el [manifest dels 400 capellans](#) a favor del referèndum i encara més el [recompte de vots](#) (que no la votació) a l'Església de Vila-rodona. El nombre total d'escoles cristianes que van obrir l'1 d'Octubre és molt reduït respecte el total de Col·legis, però és significatiu perquè representen bona part de les institucions educatives religioses del país. A més, d'aquestes 22 escoles n'hi va haver 3 que van ser víctimes de la violència policial, totes de Barcelona. Una proporció més alta de les que correspondria estadísticament.

En el cas de l'Escola Pia Sant Antoni va ser l'únic edifici privat en el qual va entrar per la força la Policia Nacional. Fedac Horta i els jesuïtes de l'Infant Jesús, en canvi, van ser de les poques escoles de Catalunya que van mantenir-se obertes després de la intervenció policial. Davant de l'Infant Jesús es va fer una de les fotos icòniques del dia: la dona dels cabells blancs que li regalimava la sang per la

cara.

En la resta d'escoles cristianes obertes, la votació es va desenvolupar durant tot el dia amb "normalitat".

L'endemà, totes les escoles van fer públic [un comunicat conjunt](#) -al que s'hi van sumar els Maristes- denunciant "ser víctimes d'una violència intolerable" i la "por i angoixa d'una jornada que els ciutadans del nostre país haurien volgut que fos una expressió de llibertat i de democràcia".

Que va passar aquell dia? I perquè van obrir aquestes escoles cristianes? Un any després hem parlat amb representants de totes les institucions que van obrir les escoles l'1 d'Octubre.

Obrireu l'1 d'Octubre?

Actualment, la majoria de punts de votació en una convocatòria electoral són centres públics. Però algunes escoles concertades han fet tradicionalment de col·legis electorals, cobrint la manca d'espais públics adequats dins del districte electoral. Tot i això, amb els anys, els ajuntaments han anat reduït el nombre de centres concertats que actuen de col·legi electoral i traslladant-los a centres públics.

Així, totes les escoles cristianes que van obrir l'1 d'Octubre són habitualment col·legis electorals, tot i que no van obrir totes les que són habitualment col·legi electoral. A partir d'aquí, la casuística que va portar a obrir unes escoles i altres no és dispersa i variada.

Cal situar-se en l'ambient d'aquells dies. No es pot negar una barreja d'excitació i il·lusió per a molts i també bones dosis de confusió i incògnites. En aquest context, abans de la convocatòria oficial del referèndum que va fer el Parlament, la Conselleria d'Educació s'havia adreçat a la Fundació Escola Cristiana de Catalunya (FECC) per saber què farien les seves escoles. El problema és que la FECC no és la propietària de les escoles, només agrupa les diverses congregacions i fundacions catòliques que són les propietàries dels edificis. Per tant, la FECC no podia donar resposta a aquesta demanda. Com tampoc prohibir a les escoles que obrissin.

Amb l'ambigüitat jurídica que també va caracteritzar els dies previs al referèndum, des de sectors polítics sobiranistes es van fer diversos sondejos sobre la disponibilitat de les institucions implicades a obrir les escoles. Només en un cas, un ajuntament va formalitzar per escrit la petició a una escola cristiana del seu municipi.

En el cas de les escoles públiques, el Departament d'Ensenyament va assumir provisionalment el cap de setmana del referèndum les responsabilitats dels directors dels centres. Però en el cas dels centres concertats, la responsabilitat requeia damunt dels titulars de les escoles, fossin fundacions o congregacions religioses.

En aquest context, el 21 de setembre, un dia després de la intervenció judicial i policial a diversos departaments de la Generalitat, es va publicar la llista de col·legis electorals. En la llista hi apareixien diverses escoles cristianes que

habitualment són col·legi electoral. Algunes congregacions havien expressat la seva disponibilitat, altres no, i altres que habitualment són col·legi electoral -com és el cas dels Maristes que possiblement haurien obert- no apareixien a la llista. També per això, les institucions que van acollir finalment els col·legis electorals no van obrir totes les escoles que tenen a Catalunya, només algunes, les que estaven a la llista.

Amb la publicació de la llista de Col·legis, les institucions titulars de les escoles van haver de decidir què fer el dia de la convocatòria. Pocs dies abans de l'1 d'Octubre, els responsables de les escoles cristianes afectades van fer una reunió amb la Fundació Escola Cristiana per avaluar la situació. El tema era analitzar legalment quines possibilitats i possibles conseqüències conseqüències en l'àmbit legal s'obrien. La decisió depenia de cada institució.

La Generalitat havia fet públics els col·legis electorals i la Delegació del Govern espanyol havia avisat als directors dels instituts públics que no podien obrir les centres. Els centres concertats no tenien uns dies abans de la convocatòria cap mena de notificació legal directa, ni en un sentit ni en l'altre.

Dins de l'olla de pressió que es vivia aquells dies, la majoria d'institucions pel seu arrelament al país no van tenir mai cap dubte. Ho van entendre com un compromís democràtic. Altres van partir les tensions internes.

Durant aquells dies els responsables de les escoles afectades van estar en contacte permanent per compartir impressions. Però la decisió i la gestió va ser de decisió de cada institució.

També es va tenir present la realitat de cada escola. La comunitat educativa i el seu entorn social. Per exemple, no s'entendria de la mateixa manera que no obrís una escola de les capitals gironines, que una de la perifèria industrial de Barcelona. Cada decisió que es va prendre també va tenir molt en compte aquest context. I en algun cas es va veure que, malgrat els riscos, no obrir encara seria un mal major.

I la majoria van decidir obrir.

Obrim l'1 d'Octubre

Que les coses no serien senzilles ja estava clar. Tot eren incògnites. Des de divendres a la tarda va començar la mobilització al voltant de les escoles per mantenir-les obertes tot el cap de setmana. Això no va ser principalment un problema a les escoles cristianes, perquè la majoria tenen activitats esportives i formatives el cap de setmana. Només en algunes dissabte hi va acabar dormint un grup de pares i veïns que ho van demanar, però sempre amb les portes tancades. Dissabte a la nit, a la majoria d'escoles cristianes per on van passar els Mossos a aixecar acta només van trobar un edifici a les fosques. Durant la resta del dia, partits de bàsquet o classes de repàs.

Només en algunes de les escoles més centrals de Barcelona s'hi va desplegar una activitat més visible promoguda pels veïns, pares i professors del centre. De fet, tot i la presència dels titulars del centre, el que va passar dins les escoles l'1 d'Octubre va estar mans dels pares de l'escola, professors i veïns. Sí que va ser

habitual veure-hi els religiosos i religioses que hi van donar suport dins de les instal·lacions “per ajudar en el que fos necessari”.

L'única escola cristiana que va tenir incidències el dia abans de la votació va ser una del Pare Manyanet a Barcelona. Apareixia en la llista de col·legis electorals i dissabte estava tancada perquè se li havia notificat directament l'orde de Tribunal Superior de Justícia de Catalunya. Les portes tancades van provocar una concentració de veïns exigint l'obertura del Col·legi i una situació incòmode. Els Mossos, que tenen una comissaria davant, tampoc van saber com resoldre-la. Amb l'excusa que plovia, aquest grup va demanar un lloc per fer activitats. Els propietaris del centre per evitar conflictes es van avenir deixar-los un espai el gimnàs, que sí que estava obert el dissabte, fora de l'edifici de l'escola on habitualment es fan les votacions. Finalment es va pactar que un nombre limitat de persones es quedés durant la nit al gimnàs on diumenge es va celebrar la votació. Una votació autogestionada per aquest grup, entre els quals hi havia exalumnes, que fins i tot es van portar taules i cadires de casa.

En canvi, finalment no va obrir l'escola de Fedac a Pineda de Mar. Durant el cap de setmana van aparèixer pintades contra la votació i al diumenge els panys amb silicona. Com és sabut, als hotels de Pineda s'hi allotjava un ampli desplegament dels policies nacionals vinguts de fora i la situació era molt tensa. Finalment, a primera hora del matí, es va decidir deixar al marge l'escola d'aquella situació i traslladar la votació a un altre local d'una entitat social.

Com va passar a tot Catalunya, l'1 d'Octubre a primera matí a les escoles cristianes també van arribar les urnes i les paperetes del referèndum sense que ningú sabés com. A l'interior dels col·legis s'anaven constituint les meses seguint les indicacions dels organitzadors del referèndum, mentre la gent des de molt abans es concentrava a les portes. Els responsables de les escoles només havien obert el local. A partir de les 9 van començar la votació amb la normalitat anormal d'aquell dia. I així es va desenvolupar la resta de la jornada, excepte en tres de tres escoles.

Escola Pia Sant Antoni

No va ser la intervenció policial més violenta però va ser l'única escola cristiana [on van entrar](#) i van emportar-se tot el material de votació.

Sempre havien tingut clar que havien d'obrir i no van canviar d'opinió quan a partir de les 8 del matí van començar a arribar notícies de les càrregues policials. Tot i saber el que passava, expliquen que no hi havia una situació d'alarma, ni tampoc gent organitzada al carrer protegint el centre. Recorden d'ambient de tranquil·litat i normalitat en una zona de Barcelona al costat del mercat de Sant Antoni que diumenge al matí acostuma a estar bastant animada. Juntament amb mostres d'alegria, és l'ambient més comú en les escoles cristianes obertes aquell dia.

Des de les 9 del matí, quan obren la porta, la votació es fa lentament a l'entrada de l'escola com en altres jornades electorals. La lentitud per votar provoca una gran acumulació de gent i, a diferència d'altres ocasions, s'habilita una sala a la mateixa planta amb cadires per gent gran mentre esperen.

Fins poc abans del migdia. Enfilant per Ronda Sant Pau apareixen diverses furgonetes de la Policia Nacional. Una trentena, els diuen. Alertats decideixen parar la votació i baixar la reixa de la porta de l'escola.

Tot va anar molt de pressa. A la porta potser hi ha centenars de persones que són desallotjats a empentes, causant alguns ferits lleus. La poca resistència fa que en poca estona els agents estiguin ja a la porta. Des de dins es disposen a obrir, però no els dona temps. Sense demanar per entrar la policia comença a esbotzar la reixa a cops de mall. Com que és automàtica quan des de dins volen pujar la porta ja havia quedat bloquejada pels cops.

“Anaven com encegats”, expliquen. Quan finalment la policia fa saltar la reixa i entra en el centre es troba tots els qui havien quedat dins del col·legi electoral asseguts a terra i en silenci. Els policies també es queden muts. Sense saber gaire que fer ni uns ni altres, mentre els agents judicials comencen a posar el material electoral en bosses, la gent es posa a cantar Els Segadors.

Tot i que la votació era a l'entrada, un grup d'agents decideix pujar al pis de dalt i comencen a rebentar portes per accedir a algunes aules i despatxos. No hi ha cap mena d'interlocució amb els responsables del centre. Encara no saben que buscaven perquè el material era tot a l'entrada. Recorden que tot plegat van ser uns cinc minuts, sense cap resistència per part de les persones que eren dins, però molt tensos sobretot per la gent gran que esperaven per votar.

El moment més perillós va ser quan els agents es van retirar. En poca estona s'havia concentrat més gent a fora i la sortida va ser més complicada. A més, a l'altura del Mercat de Sant Antoni, amb un bon grup de gent escridassant-los, un petit grup d'agents va quedar fora les furgonetes que ja marxaven. Els policies, envoltats de gent que els tiraven objectes, van començar a disparar salves aixecant encara més la tensió. Diverses persones van haver d'intervenir per evitar més incidents, entre ells un dels professors de l'escola. Finalment, van desaparèixer tots com havien vingut.

Cap a la una s'acaba tot al centre de votació de l'Escola Pia Sant Antoni. Només van haver de quedar-se a l'escola fins a mitja tarda per esperar un serreller que arreglés la porta i poguessin tancar.

L'Infant Jesús

Tot i que no van entrar al centre, una de les escoles on hi va haver [les càrregues policials](#) més fortes va de ser davant de l'Infant Jesús dels jesuïtes, a la Travessera de Gràcia de Barcelona. Mentre a dins tot estava preparant per a la votació i l'escola estava tancada, cap a les 8 del matí unes quinze furgonetes dels antidisturbis van arribar a l'escola, però en una l'adreça equivocada, on no hi havia ningú.

Van trucar a la porta d'un altre edifici del carrer de darrere de l'Escola, Avenir, que és on marca l'entrada el Google Maps. Els van obrir i els van indicar que calia accedir al col·legi electoral des de Travessera. A aquella hora encara no hi havia notícia de les intervencions de Policia Nacional i Guardia Civil en altres centres.

Les furgonetes van donar la volta a l'illa de cases baixant en contra direcció pel carrer Tuset i a Travessera es van trobar una multitud que esperaven per votar. Malgrat la duresa de la càrrega i les primeres imatges més dures de l'1 d'Octubre, la quantitat de gent va impedir que els policies nacionals arribessin a la porta de l'escola que encara era tancada. Finalment van marxar. Si haguessin arribat a la porta de l'escola els responsables també haguessin obert per evitar mals majors.

Poc després de les 9 l'escola va obrir les portes i es va iniciar la votació. Era l'escola on sempre va a votar el president Artur Mas.

FEDAC Horta

Si es pogués fer broma del tema, possiblement la situació més kafkiana [es va viure](#) a l'escola de Fedac Horta, al carrer Campoamor de Barcelona. El relat és semblant al de l'Infant Jesús. La gent s'havia concentrat a la porta des de les 5 del matí, però l'escola estava tancada mentre els votants esperaven fora i a dins s'organitzava la jornada.

A quarts de 9, arriba un avís que estan baixant furgonetes de la Policia Nacional pel carrer Campoamor. Es repeteix l'escena de tants col·legis. Gent bloquejant el pas, alternant-se els crits amb llargues estones de silenci. Aquella hora havia corregut per WhatsApp que si la gent es mantenia callada, la policia no actuava. Evidentment no va ser així, i cap a tres quart de nou la policia va començar a desallotjar la gent violentament.

Però a dues persones d'arribar a la porta els policies s'aturen. I passa gairebé mitja hora amb l'escola encerclada sense que ningú fes res. Mentre, a la porta del darrera l'edifici, on no havia gent concentrada, també hi havia responsables del centre amb la porta oberta esperant si venien altres agents per entrar. Els policies haguessin pogut entrar sense cap oposició. Però no hi va anar ningú i ningú va preguntar.

Des de dintre, ja s'anaven rebent les imatges d'altres escoles assaltades. La decisió també era obrir en el moment que la policia demanés per entrar. De moment, els agents només feien fotos i miraven.

I de cop la policia es va retirar. Encara no s'ho expliquen. L'única explicació raonable que troben és el desconeixement dels agents que comandaven l'operació. El recinte de l'escola de les dominiques inclou una església que és el més visible des del carrer, i la porta d'accés a les aules està al costat de l'Església. Des de fora, amb el mur que encercla el recinte, quan la porta està tancada pot semblar que l'accés dona al temple i no a l'escola. Per això suposen que els comandaments no van veure clar si estaven a punt d'irrompre enmig d'una església, una imatge que podria fer molt de mal (si és que això els preocupava). Possiblement mai se sabrà perquè no van entrar després d'atonyinar a la gent.

Al cap de poca estona d'haver marxat, FEDAC-Horta va obrir el col·legi electoral. Tot i la normalitat en el procés de votació, parlen d'un dia de molt patiment i molta càrrega emocional alhora, especialment quan a mig matí van anar a votar els ferits

per la policia. Com en altres col·legis van tancar cap a la set, una mica abans del final de la jornada, i van iniciar el recompte amb el temor que hi hagués una nova intervenció policial.

Podien entrar en un centre privat?

Dels fets que van afectar aquestes tres escoles cristianes, només l'Escola Pia Sant Antoni va presentar una denúncia davant dels Mossos. Una denúncia pels danys: la reixa i el mecanisme d'obertura de la porta principal i diversos vidres i panys trencats. A més de les gravacions dels mòbils, està tot perfectament documentat amb els vídeos de les càmeres de seguretat que permeten identificar tots els agents. Un any després ningú els ha dit ni ase ni bèstia.

Les altres dues escoles afectades, com que no van patir danys, no van emprendre cap acció judicial. Però en dos casos sí que hi ha hagut denúncies de les persones que van ser ferides al carrer i en aquest moment ja hi ha diversos agents investigats pel Jutjat d'Instrucció número 7 de Barcelona. A principis de setembre aquest jutjat [deia](#) que hi havia prou elements per considerar l'actuació d'alguns agents com a "desproporcionada" i "perillosa" davant de Fedac Horta i Infant Jesús.

El mateix instructor ha afegit un element nou que afectaria especialment a l'Escola Pia. Com que les denúncies fan referència a dues escoles concertades, el jutge instructor posa en dubte que l'actuació de la policia en uns edificis de titularitat privada estigués emparada per la resolució del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya. Aquest procés judicial iniciat per les denúncies dels ferits, podria arribar a implicar que alguns dels responsables dels centres com a testimonis en un procés judicial. Des de les escoles cristianes no es vol obrir cap front en aquest sentit.

De la mateixa manera, malgrat els diversos arguments jurídics que es van desplegar aquells dies, cap dels responsables de les escoles cristianes que van obrir l'1 d'Octubre han tingut cap notificació ni citació judicial. I això que la majoria van ser identificats pels Mossos en les inspeccions que es van fer als centres durant el cap de setmana.

El 2 d'Octubre

La violència policial va fer que a les escoles potser fos més delicat el 2 d'octubre que l'1 d'octubre. El xoc emocional era molt fort. I tot havia passat en escoles.

Tots els centres, d'una manera o altra, van donar indicacions als professors per afrontar el tema a les aules. No es podia fer veure que no passava res. Tot el discurs a les escoles cristianes es va focalitzar al voltant de la pau i la no-violència. I la majoria de docents i titulars van participar en les concentracions del dia 2 i la massiva aturada del dia 3. En els cursos d'alumnes més grans, evidentment també es va obrir un debat sobre el que havia passat per afavorir que se'n parlés entre ells de la manera més raonada possible.

Abans del referèndum, alguns centres havien rebut queixes dels pares per la

implicació de l'escola. Evidentment la situació canvia molt segons la situació del centre. En els llocs on el sobiranisme és més majoritari, la implicació d'aquestes institucions era el que esperaven i compartien la gran majoria de la comunitat educativa. Tot i que això no evitava alguna protesta o crítica puntal sense més transcendència que se solucionava amb una conversa amb el director o amb els titulars. En alguns casos amb la impressió que eren demandes que responien més a consignes que a un veritable problema. La majoria de les institucions cristianes implicades compten les queixes amb els dits d'una mà.

Sí que van tenir més queixes les escoles les institucions que van participar en el referèndum en escoles situades en zones amb poca sintonia amb el sobiranisme. Però entre les escoles cristianes que es van implicar en el referèndum, només hi ha un cas amb una protesta per escrit relativament nombrosa, i en una escola que no va obrir l'1 d'Octubre.

L'adoctrinament

El que realment va tensar la situació va ser quan va començar a agafar volada la polèmica posterior a l'1 d'Octubre sobre l'adoctrinament a les escoles. El més visible ha estat el cas d'un centre públic, l'IES Palau de Sant Andreu de la Barca. Però també va afectar algunes escoles cristianes.

Ja el dia 2 d'octubre la Cope recollia en directe una trucada d'una família dels jesuïtes del Clot denunciant una desafortunada i desagradable intervenció d'una professora d'activitats extraescolars del centre. La primera queixa va ser a la ràdio, i després es va haver de gestionar internament al centre per solucionar-ho.

El cas més greu el va viure La Salle de la Seu d'Urgell, una escola que no va obrir l'1 d'Octubre i que acull diverses famílies de guàrdies civils. El 12 octubre un grup d'onze pares va presentar una denúncia pel tractament a les aules dels fets d'octubre contra 8 professors de tres escoles diferents de la Seu, entre ells la directora de La Salle. Un cas que després de declarar els denunciats va quedar arxivat. Però el malestar ja s'havia generat.

Això ha portat a que un any després les escoles cristianes implicades en l'1 d'Octubre no vulguin gaire soroll. Que s'hagi posat una mica el fre. No renuncien a les denúncies que van fer públicament el dia 2. Ni al seu compromís amb el país que forma part del caràcter propi de la institució i els valors que els van portar a obrir les escoles. Però majoritàriament no volen tornar a aparèixer en el centre de la polèmica política i mediàtica. Van fer el que creien que havien de fer i prou. Aquesta mateixa setmana [un article](#) del *Mundo* tornava a situar les escoles cristianes com un exemple d'adoctrinament de l'escola catalana. Un judici mediàtic, que per una institució pot ser molt pitjor que el penal.

Al costat d'aquest soroll que va envoltar les escoles després de l'1 Octubre, la realitat que no ha transcendit són les escoles que han gestionat la situació internament sense necessitat d'anar als jutjats.

Ningú amaga la tensió que en alguns centres en els que hi ha opinions més diverses. Però només un exemple d'una escola cristiana que no ha sortit als diaris per aquest motiu. L'escola acull bastants alumnes fills de guàrdies civils i policies nacionals que viuen en dues casernes properes. El dia 2, el primer que van fer

aquests pares va ser reunir-se amb la direcció de l'escola. Van expressar el seu contundent rebuig a la implicació de la institució amb el referèndum. Però volien deixar clar dues coses. Que els agents que van protagonitzar la violència no eren ells, sinó tots vinguts de fora de Catalunya, i que calia temperar els ànims perquè això no afectés a la comunitat educativa i, per tant, als seus fills. Almenys en una altra escola es va viure una situació semblant. Van ser moltes més les famílies contra el referèndum que van actuar així que les que van anar a la premsa o als jutjats.

I els nens, que són el més important d'una escola? Doncs pel que expliquen els responsables dels centres, entre els alumnes no hi ha un problema de convivència. Només algun fet molt puntual, que s'ha resolt com molts altres conflictes que es viuen en l'escola. Una cosa diferent és que entre ells "els nens s'ho saben", saben que pensa cada família. Però "s'ho parlen i s'ho porten bé". Sembla clar que a les escoles les úniques porres que van entrar són les de la policia i que els nens són bastants més intel·ligents que molts de nosaltres.